

בש"פ 2886/16 - העורר: ראג'י גורבאן נגד המשיבה: מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 2886/16

לפני: כבוד השופט מ' מזוז

העורר: ראג'י גורבאן

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 13.3.2016 בבע"ח 56429-02-16 (ע"י כב' השופט י' ליפשיץ)

תאריך הישיבה: ב' באייר התשע"ו (10.5.2016)

בשם העורר: עו"ד שלומי בלומנפלד

בשם המשיבה: עו"ד עמרי כהן

החלטה

1. ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט י' ליפשיץ) מיום 13.3.2016 בתיק בע"ח 56429-02-16, בגדרה התקבלה באופן חלקי בקשתו של העורר לקבל חומרים שונים אשר לטענתו מהווים "חומר חקירה", כמובנו בסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982 (להלן: חסד"פ).

2. ביום 13.9.2015 הוגש נגד העורר כתב אישום המייחס לו את רציחתו של ראמי אסכנדר עמאש (להלן: המנוח), על רקע סכסוך נטען בין השניים. לפי האמור בכתב האישום, ביום 31.7.2015 הגיע העורר חבוש כובע גרב לבית קפה שבו שהה המנוח והחל לירות לכיוונו באמצעות אקדח. העורר רדף אחרי המנוח במנוסתו וירה לעברו לפחות 19 קליעים, מהם פגעו בו ארבעה וגרמו למותו. מן הירי נפצעה גם אזהיה עמאש שהלכה בקרבת מקום. לאחר ביצוע הירי ברח העורר מזירת האירוע ונכנס לחצר ביתו של מוחמד זאיט (להלן: זאיט), שם מסר את האקדח ובגדים שלבש לזאיט ולקטין שנכנס

אחריו לחצר, והורה לזאית להתקשר אל קרוב משפחה של העורר כדי שיגיע למלט אותו. לאחר שנמלט מן המקום, יצר העורר קשר עם זאית והורה לו להשמיד את מכשיר מקלט הוידאו אשר מחובר למצלמות האבטחה בביתו.

בגין מעשים אלו הואשם העורר בעבירה של רצח בכוונה תחילה וכן בעבירות נלוות (חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, עבירות בנשק ושיבוש מהלכי משפט).

3. העורר כפר באישומים שיוחסו לו והתיק נקבע לשמיעת ראיות, כאשר עד התביעה הראשון שהעיד ביום 1.3.2016 היה זאית.

4. לאחר מעצרו של העורר, וקודם לעדותו במשפט, התלוננו זאית ובני משפחתו במשטרה על יריות שנורו לעברו של זאית ולעבר ביתו, על השחתת והצתת רכוש משפחתו ועל איומים שהופנו כלפיו, ואשר מטרתם, להבנתו של זאית, לגרום לו לשנות בבית המשפט את הגרסה שמסר במשטרה בנוגע למעשה הרצח המיוחס לעורר.

בעקבות תלונות אלו שהתייחסו לאירועים שאירעו במועדים שונים לאחר הגשת כתב האישום, נפתחו מספר תיקי חקירה, שחלקם נסגרו בינתיים מחוסר ראיות וחלקם עודם פתוחים. תיקים אלה הם העומדים במוקד הבקשה שהגיש העורר לבית משפט קמא לפי סעיף 74 לחסד"פ וערר זה.

5. בהמשך לחומרי החקירה בתיק הנדון שהעבירה המדינה לעורר, הועברו לעורר קודם לעדותו של זאית בבית המשפט, גם את הודעותיו של זאית בתיקי החקירה בתלונות שהוגשו כאמור.

6. העורר הגיש לבית המשפט המחוזי בקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ להורות למדינה להעביר לעיונו את כל תיקי החקירה שנפתחו בעקבות תלונות זאית ובני משפחתו. נטען כי תיקים אלה, על כל המצוי בהם, מהווים "חומר חקירה" במשפטו באשר החומרים המצויים בהם עשויים להשליך על מהימנותו של זאית, שהוא עד תביעה מרכזי. מנגד, טענה המדינה כי רק הודעותיו של זאית עצמו עשויות להיות בעלות רלבנטיות, גם אם עקיפה, למשפטו של העורר, ולכן נמסרו להגנה, אך אין כל הצדקה לראות בכלל תיקי החקירה האמורים כ"חומר חקירה" במשפטו של העורר.

7. בהחלטתו מיום 13.3.2016 קיבל בית המשפט את הבקשה באופן חלקי. בית המשפט ציין כי לאחר שעין בכל תיקי החקירה הגיע למסקנה כי האיזון הכללי שביצעה התביעה היה ככלל נכון, וכי לא ניתן להגדיר כל אירוע שבמהלכו איום זאית, גם אם על רקע הדברים שמסר בתיק הרצח המיוחס לעורר, כ"חומר חקירה". יחד עם זאת הורה בית המשפט לתביעה למסור לעורר את כל ההודעות המצויות בתיק החקירה פל"א 515353/15, הנוגע לאירוע שהתרחש בתאריך 27.11.2015, וזאת משום שתיק זה נוגע לא רק לזאית ולבני משפחתו אלא גם לקטין שלפי כתב האישום סייע אף הוא לעורר להימלט מזירת הרצח. בית המשפט הטעים שהדבר ראוי על רקע העדתו הצפויה של הקטין, וכי מסירה זו לא צפויה לגרום נזק לחקירה. בכפוף לאמור נדחתה בקשת העורר לקבל לידי את כלל תיקי החקירה שנפתחו עקב תלונותיהם של זאית ובני משפחתו.

בנוסף, בית המשפט דחה בקשה נוספת של העורר, שהועלתה רק במהלך הדיון, לקבל לידי גמ תיק חקירה משנת 2007, שנפתח בגין תלונה שהגיש זאית נגד אחיו של המנוח. בית המשפט קבע שאף לפי הגדרה מרחיבה של "חומר חקירה", לא ברור כיצד תיק חקירה ישן מלפני 9 שנים עשוי להיות רלבנטי לענייננו, מה גם שאין מדובר בתלונה נגד העורר או בני משפחתו אלא נגד אחי המנוח, והעורר אף היה מודע לקיומה של תלונה זו וטרח לבקש את החומר רק 7 חודשים לאחר הגשת כתב האישום.

8. על החלטה זו הוגש הערר שלפני, ובמסגרתו שב העורר ומבקש כי התביעה תעביר לו את כלל החומר המצוי בתיקי החקירה האמורים שמספריהם: 427523/15, 515997/15 ו- 54731/15, המתייחסים לאירועים מהתאריכים: 29.9.15, 28.11.15 ו- 7.2.16, בהתאמה, וכן את כל החומר שבתיקי החקירה מ- 2007. ביחס לראשונים, העורר טוען כי מצוי בהם חומר רלוונטי לתיק המתנהל נגדו, שכן זאית עצמו העיד בחקירתו הנגדית ביום 1.3.2016, שהתייחס בתלונתו אל אירועי יום הרצח. ביחס לתיק משנת 2007, טוען העורר כי יש בו כדי ללמד על מניע אפשרי למעורבותו של זאית עצמו ברצח המנוח.

9. בדיון לפני חזר בא כוח העורר על טענותיו האמורות. לטענתו, שגה בית משפט קמא בקובעו העדר רלבנטיות לחומר בתיקי החקירה שנפתחו בעקבות תלונות זאית ובני משפחתו, שכן החומר שם עשוי להשליך על מהימנותו של זאית, שהוא עד תביעה מרכזי. כן נטען שההגנה לא קיבלה את הודעות זאית עצמו בחלק מהתיקים. ובאשר לתיק החקירה מ- 2007, נטען כי חלוף הזמן לא שולל את הרלבנטיות של סכסוך זה.

מנגד, טען בא כוח המדינה כי כל ההודעות של זאית בתיקי החקירה בתלונות זאית ומשפחתו נמסרו לעורר, ובנוגע לתיק החקירה המתייחס לאירוע של 27.11.2015, הורה בית משפט קמא להעביר עורר גם את שאר כל ההודעות בתיק. בא כוח המדינה הוסיף, כי בית משפט קמא עבר על כל תיקי החקירה בטרם נתן החלטתו, וכי גם הוא בעצמו עבר לקראת הדיון על כל התיקים ולא מצא כל חומר רלבנטי נוסף, ולדעתו גם החומר שהועבר, אינו ממש רלבנטי והעברתו נעשה אך מתוך גישה מרחיבה וזהירה. בנוסף נטען כי מדובר בתיקי חקירה פתוחים, שהחשודים בהם הם בני משפחה של העורר, וברור כי חשיפתם לעורר עלולה לגרום לשיבוש החקירה, וכי העורר מבקש למעשה לנהל את תיקי החקירה האמורים נגד קרוביו במסגרת תיק הרצח נגדו. ובאשר לתיק הישן מ- 2007, נטען כי בצדק דחה את המשפט את הבקשה באשר הרלבנטיות הנטענת היא רחוקה וספקולטיבית.

דיון והכרעה

10. לאחר עיון ובחינה הגעתי למסקנה כי לא נפל כל פגם בהחלטת בית משפט קמא ועל כן דין הערר להידחות.

11. הסוגיה של היקף זכותו של נאשם לקבל חומרי חקירה העסיקה רבות, וממשיכה להעסיק את בתי המשפט. ככלל נקבע כי ההכרעה בשאלה אם חומר פלוני אכן מהווה "חומר חקירה" לפי סעיף 74 לחסד"פ, תיעשה באופן פרטני "על פי טיבו של החומר ומידת זיקתו לסוגיות הנדונות בהליך הפלילי אשר במסגרתו הוא מבוקש" (בש"פ 11042/04 פלוני נ' מדינת ישראל (30.12.2004); בש"פ 3099/08 אברהמי נ' מדינת ישראל (23.2.2009); בש"פ 8252/13 מדינת ישראל

נ' שיינר (23.1.2014), להלן: ענין שיינר), כאשר המבחן הוא מבחן של רלבנטיות (בג"ץ 233/85 אל הוזייל נ' משטרת ישראל, פ"ד לט(4) 124 (1985), להלן: ענין אל הוזייל; בש"פ 1355/98 בן ארי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(2) 1 (1998); בש"פ 7064/08 מדינת ישראל נ' ברקו (13.8.2009)).

לאורך השנים ננקטה גישה מרחיבה באשר לתוכנו של המונח "חומר חקירה" ונפסק שהוא כולל גם חומר הנוגע בעקיפין לאישום, וכי יש לפרש ספק במקרים גבוליים לטובת הנאשם. עם זאת גם לגישה מרחיבה זו נקבעו גבולות. נקבע כי אין להרחיב את גדרו של "חומר חקירה" על חומרים שהרלבנטיות שלהם להגנת הנאשם היא ערטילאית, רחוקה, שולית או ספקולטיבית, ואל לו לבית המשפט להתיר לסנגור להפליג למרחקים ולערוך "מסע דיג" (fishing expedition) בלתי מסוים ובלתי ממוקד מתוך תקווה ספקולטיבית שמא ימצא בחומר המבוקש דבר מה העשוי לסייע להגנה (ענין אל הוזייל; בש"פ 9322/99 מסראווה נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(1) 376 (2000); ענין שיינר). כן נפסק כי גם לטיעון ש"אין חקר לתבונת סניגור" יש גבולות ואין לראות בו מפתח לקבלת כל חומר, מקום בו מדובר באפשרויות הגנה ערטילאיות שאין נראות לעין (בג"ץ 620/02 התובע הצבאי הראשי נ' בית הדין הצבאי, פ"ד נז(4) 625 (2003); בש"פ 6717/12 מדינת ישראל נ' אהרון (18.12.2012)).

יש לזכור כי להרחבה לא מבוקרת של חובת הגילוי יש מחיר, וכי אל מול האינטרס המובן של נאשם לקיומה של חובת גילוי רחבה עשויים לעמוד אינטרסים אחרים נוגדים, כגון שיבוש חקירות, פגיעה במקורות מודיעיניים, הגנת על כבוד האדם והפרטיות של עדים והגנה על זכויותיהם של מתלוננים וצדדים שלישיים (בש"פ 5881/06 בניזרי נ' מדינת ישראל, פ"ד סב(1) 684 (2007); בש"פ 4508/15 סבג נ' מדינת ישראל (9.7.2015); בש"פ 3099/08 אברהמי נ' מדינת ישראל (23.2.2009)). בנוסף, קיים גם האינטרס הציבורי בהגנה על יעילות ההליך הפלילי. להרחבת חובת הגילוי השפעה בין היתר על התארכות לא סבירה של השלב שבין הגשת כתב האישום לבין תחילת ניהול המשפט, בעיקר בתיקים גדולים, וכאשר הנאשם עצור עד לתום ההליכים נגדו. כבר נזדמן לנו, לא פעם, לדון בהארכת מעצר של נאשם מעבר ל-9 חודשים כאשר טרם החל למעשה שלב שמיעת הראיות בעניינו בשל דיונים ומחלוקות על העברת חומרי חקירה והוצאת תעודות חסיון. הרחבת הזכות לקבלת חומרי חקירה פריפריאליים, בעלי זיקה רחוקה, שולית או ספקולטיבית, פותחת פתח להתדיינות מיותרות ולעינוי דין ולהכבדה מיותרת, גם בהליך העיקרי, שאינה תורמת לעשיית הצדק ומונחת כאבן רחיים על צווארו של ההליך הפלילי (בש"פ 7014/12 מדינת ישראל נ' שאהין (11.10.2012); ענין שיינר).

12. במקרה דנן, כמצוין לעיל, נמסרו להגנה כל ההודעות שמסר זאית בתיקי החקירה שנפתחו לאחר הגשת כתב האישום נגד העורר, מהן ניתן יהיה לעמוד על התייחסותו לאירועים מושא כתב האישום, לרבות בהיבט של מהימנותו. כמו כן, הורה בית משפט קמא - לאחר שעין בעצמו בתיקי החקירה - למסור להגנה את כל ההודעות המצויות בתיק החקירה פל"א 515353/15, הנוגע לאירוע מיום 27.11.2015, וזאת משום שתיק זה נוגע גם לקטין שלפי כתב האישום סייע אף הוא לעורר להימלט.

לא שוכנעתי כי העורר הניח תשתית מספקת לטענתו כי כלל חומרי החקירה בתיקים אלה הם בעלי רלבנטיות ממשית

למשפטו, וכי בית משפט קמא טעה כאשר דחה את טענות העורר כי יש לראות בתיקי החקירה שנפתחו, באשר הם, על קרבם וכרעייהם, משום "חומר חקירה". על כגון דא נאמר, כמצוין לעיל, כי אין להרחיב את גדרו של "חומר חקירה" על חומרים שהרלבנטיות שלהם להגנת הנאשם היא ערטילאית, רחוקה, שולית או ספקולטיבית, ואין לכלול בגדרו של מונח זה "ראיות שחשיבותן ונגיעתן לאישום הפלילי היא שולית ורחוקה מדי" (בש"פ 7990/14 מקונן נ' מדינת ישראל (29.12.2014); בש"פ 600/15 הירשמן נ' מדינת ישראל (1.2.2015); בש"פ 7421/13 קניאס נ' מדינת ישראל (10.11.2013)).

12. גם בנוגע לתיק החקירה הישן מ-2007 לא מצאתי ממש בטענות העורר. בצדק קבע בית משפט קמא כי גם לפי הגדרה מרחיבה של המונח "חומר חקירה", קשה לראות את הרלבנטיות של תיק ישן מלפני כ-9 שנים, שאינו נוגע לעורר או לבני משפחתו, למשפטו של העורר. יתרה מזו, העורר היה מודע לתיק זה אך לא דרש לקבלו יחד עם חומרי החקירה בתיק עם הגשת כתב האישום, אלא רק כ-7 חודשים לאחר מכן, ואף זאת לא במסגרת הבקשה שהגיש לבית המשפט לפי סעיף 74 אלא במהלך הדיון בבקשה. נראה כי גם העורר לא סבר בשעתו שתיק זה רלבנטי. מדובר אפוא במקרה מובהק של סנגור המבקש להפליג למרחקים ולערוך "מסע דיג" מתוך תקווה ספקולטיבית שמא ימצא בחומר המבוקש דבר מה העשוי לסייע להגנה (ענין אל הוזייל), וכזאת אין להתיר.

13. סוף דבר: הערר נדחה.

ניתנה היום, ג' באייר התשע"ו (11.5.2016).

ש ו פ ט